

**THY MASTERCLASS
KAMMERMUSIKFESTIVAL
2008**

Bestyrelse:

Aase Odfeldt, formand

Karen Bech, næstformand

Erik Lyng

Jørgen Munk

Axel B. Nielsen

Adresse: Todbølvej 16, 7752 Snedsted

Tlf. : 9792 0902 eller 9793 4892

E-mail: mail@thymasterclass.dk

www.thymasterclass.dk

Tekst: Orla Vinther

Redaktion: Jørgen Munk

Sats og layout: Aase Odfeldt

Forsidefoto: Knud Erik Jensen

Tryk: Trykkeriet Friheden

INDHOLD

Præsentation af lærerne	side 4
Præsentation af deltagerne	side 6
Lørdag den 16. august kl. 19.30 Kirsten Kjærs Museum, Langvad	side 8
Søndag den 17. august kl. 19.30 Vorupør Kirkecenter	side 12
Søndag den 17. august kl. 19.30 Ansgarkirken, Øster Jølby, Mors	side 16
Tirsdag den 19. august kl. 19.30 Thisted Musikteater	side 20
Onsdag den 20. august kl. 19.30 Thyholm Midtpunkt, Rughavevej 5, Hvidbjerg	side 21
Onsdag den 20. august kl. 19.30 Viborg Musiksal, Gravene 25, Viborg	side 26
Torsdag den 21. august kl. 20.00 Mørup Mølle Kro	side 30
Fredag den 22. august kl. 19.30 Musikværket, Gasværksvej 10, Nykøbing	side 34
Fredag den 22. august kl. 19.30 Vestervig Kirke	side 35
Lørdag den 23. august kl. 16.00 Nordisk Folkecenter for Vedvarende Energi, Ydby	side 36
Lørdag den 23. august kl. 19.30 Knudsens, Nørregade 40, Holstebro	side 37
Søndag den 24. august kl. 16.00 Thisted Musikteater	side 38
Skolekoncerter	side 39

Så vidt muligt gennemføres koncerterne efter de planlagte programmer, men ændringer kan forekomme.

THY MASTERCLASS

Lige siden begyndelsen af 1990'erne, hvor nogle fremsynede Thistedborgere fostrede ideen om Thy Masterclass, har der været et internationalt tilsnit over foretagendet.

Udgangspunktet var ganske vist nogle danske sommerhuse i Klitmøllerområdet, der uden for turistsæsonen stod delvis ubenyttede; men det var Christine Paraschos, græsk-amerikansk pianist med sæde i Paris, der blev den første kunstneriske leder af Thy Masterclass.

Linjen er fortsat. Efter Christine Paraschos' død påtog Craig Goodman sig ansvaret for at føre den kunstneriske linje videre, og en lokalkomité har formået at skaffe mere tidssvarende rammer, end sommerhusene i dag ville kunne tilbyde. Craig Goodman fra Strasbourg, Daniel Blumenthal fra Bruxelles og vore egne Elisabeth Zeuthen Schneider og Morten Zeuthen borger for international kvalitet i lærerkredsen, der i 2006 blev udvidet med den ungarske bratschist Máté Szücs. Også på deltagerlisten har der gennem årene været en rig repræsentation fra Nord- og Sydamerika, Asien og naturligvis Europa. Derved er et af organisationens erklærede formål opfyldt: at medvirke til mellemfolkelig forståelse, hvortil sammenspil er et af de mest fremragende midler.

Fra begyndelsen var der tale om en egentlig masterclass: solistisk undervisning af dygtige konservatoriestuderende ledet af fremragende professorer. Men gennem de senere år har Thy Masterclass udviklet sig til i lige så høj grad at blive en kammermusikfestival, hvor det netop er samarbejdet på tværs af geografiske og kulturelle grænser, der er sat i højsædet. Musikalske traditioner og opfattelser brydes; men gennem samarbejdet nås resultater, der udmønter sig i en række koncerter, som både udøverne og hele landsdelens musikpublikum får glæde af.

LÆRERNE

Craig Goodman (f. 1957) har altid gjort tingene lidt anderledes.

Han er amerikaner af fødsel, opvokset og uddannet i Wien, Paris og New York. Efter sin uddannelse hos Marcel Moyse og Tom Nyfenger blev han engageret som solofløjtenist i Philadelphia Operaorkester under Julius Rudel. Kort derefter flyttede han til New York, hvor han efter succes inden for de traditionelle områder (konkurrencer, solo- og kammermusikkoncerter, orkesteransættelser) valgte at flytte til Paris. Herfra begyndte en "ny" karriere med flere facetter, som påkaldte sig bl. a.

Yehudi Menuhins, Leonard Bernsteins og Henri Dutilleux's interesse.

Som udøvende kunstner spiller han koncerter i mange af verdens hovedstæder såvel som i mere ydmyge omgivelser.

Som komponist er Craig Goodman ophavsmænd til en række værker, der er udpræget lyriske, og som ofte involverer dans og teater.

Som underviser, både i sin egenskab af professor ved konservatoriet i Strasbourg og gennem udstrakt kursusvirksomhed, har Craig Goodman hjulpet mange fløjtenister og kammermusikgrupper til at finde deres egen stil uden at svingte traditionen.

Craig Goodman har siden 1998 været kunstnerisk leder af Thy Masterclass.

Daniel Blumenthal (f. 1952) er klaverprofessor ved Det Kgl. Flamske Musik-konservatorium i Bruxelles og desuden en meget flittig koncertgiver over det meste af verden. Allerede tidligt blev han kosmopolit. Han er født i Tyskland, startede sin klaverkarriere som fem-årig(!) i Paris og fortsatte sin uddannelse i USA sluttende på den berømte Juilliard School of Music i New York. Som ung vandt han et utal af klaverkonkurrencer. Nu sidder han i stedet for i dommerpanelerne.

Som koncertpianist deler han sig mellem solokoncerter, akkompagnementsopgaver og kammermusik. Dertil kommer en meget omfattende cd-produktion med mere end 80 indspilninger.

Daniel Blumenthals eget repertoire er meget omfattende. Hans Bachspil er bemærkelsesværdigt, men også den store romantiske klavermusik ligesom den helt nye musik mestrer han med overlegen teknik og stilistisk indlevelse.

Morten Zeuthen (f. 1951) er sin generations førende danske cellist.

Han studerede hos Paul Tortelier og Asger Lund Christiansen. Fra 1978 til 1996 var han første solocellist i Det Danske Radiosymfoniorkester og har siden været celloprofessor på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium.

Han var medstifter af Kontraktartetten, Skandinavien's førende strygekvartet, som han var medlem af fra 1974 til 2000.

Han har indspillet adskillige cd'er med ældre såvel som ny skandinavisk cellomusik, og i 1974 modtog han en Grammy for sin indspilning af Johann Sebastian Bachs solosuiter. Han har en international karriere som solist og kammermusiker. Morten Zeuthen spiller på en Joannes Gagliano-cello, Napoli 1801.

Elisabeth Zeuthen Schneider (f. 1956) er uddannet i København hos Milan Vitek og Endre Wolf. I USA videreførte hun sin uddannelse hos medlemmer af Budapesterkvartetten og Isidore Cohen fra Beaux Arts-trioen, ligesom hun dyrkede specielt barokstil hos Stanley Ritchie i Indiana. Det har ført til en række cd-indspilninger af alle Händels og Matthesons violinsonater.

Som orkestermusiker har Elisabeth Zeuthen Schneider virket som assisterende koncertmester både i Det Kgl. Kapel og i Det Danske Radiosymfoniorkester. Som docent på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium forener hun nu sin interesse for kammermusik og undervisning med en betydelig koncertvirksomhed og cd-indspilninger. Hun har f.eks. indspillet alle Schumanns violinsonater.

Elisabeth Zeuthen Schneider spiller på et instrument, der er bygget af Amatierne i Cremona 1627. Violinen er på listen over danske nationalklenodier pga. dens nære tilknytning til Carl Nielsen.

Máté Szücs er født i Ungarn 1978. Begge forældre beskæftigede sig professionelt med musik, moderen som operasanger og pædagog, faderen som komponist og dirigent. Allerede som femårig begyndte

Máté Szücs at spille violin, og som teenager gjorde han sig bemærket både som solist og kammermusiker. I 1990'erne slog han sig ned i Belgien, hvor han vandt anerkendelse som kammermusiker på violin og bratsch.

Máté Szücs har været solobratschist i Royal Philharmonic Orchestra of Flandern og i Bamberger Symphoniker.

I 2006 vandt han stillingen som solobratschist i Staatskapelle Dresden, en stilling, der på det tidspunkt havde været ubesat i 13 år. I 2007 konkurrerede han sig til den meget attraktive plads som solobratschist i Radio Sinfonie Orchester (RSO) Frankfurt am Main.

TM 2006
Daniel Blumenthal, Elisabeth Zeuthen Schneider,
Morten Zeuthen, Máté Szücs og Craig Goodman

THY MASTERCLASS ♦ PROGRAMBOG 2008

Craig Goodman

Daniel Blumenthal

Elisabeth Zeuthen Schneider

Máté Szűcs

Morten Zeuthen

Bence Abraham

Irena Bilotaite

Paul Joseph Cinque

Tibi Cziger

Luke Fleming

Jacob Fowler

Pala Garcia

Gillian Gallagher

Karoline Hille

Naomi Kudo

Delyana Lazarova

Török Máttyás

Ella Rundle

DELTAGERNE 2008

Abraham, Bence, violin, Ungarn

Bilotaite, Irena, bratsch, Litauen

Cinque, Paul Joseph, kontrabas, USA

Cziger, Tibi, klarinet, Israel

Fleming, Luke, bratsch, USA

Fowler, Jacob, cello, USA

Garcia, Pala, violin, USA

Gallagher, Gillian, bratsch, USA

Hille, Karoline, violin, Tyskland

Kudo, Naomi, klaver, USA

Lazarova, Delyana, violin, Bulgarien

Máttyás, Török, bratsch, Ungarn

Rundle, Ella, cello, England

Shaw, Jacob, cello, England

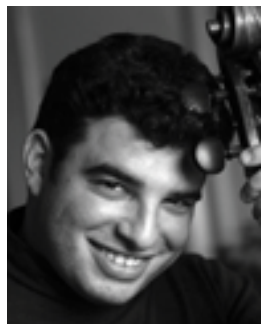
Shmit, Adiel, cello, Israel

Sjöström, Jenny, violin, Sverige

Sugiyama, Ko, violin, Japan

Jacob Shaw

Adiel Shmit

Jenny Sjöström

Ko Sugiyama

KIRSTEN KJÆRS MUSEUM, LANGVAD

LØRDAG DEN 16. AUGUST KL. 19.30

Johann Christian Bach (1735–82)

Kvartet i C-dur op. 19 nr. 1 (udg. 1784)
for fløjte, violin, bratsch og cello

Allegro
Andante
Rondo. Allegretto

fløjte: Craig Goodman
violin: Elisabeth Zeuthen Schneider
bratsch: Török Mátyás
cello: Adiel Shmit

Ludwig van Beethoven (1770–1827)

Trio i D-dur op. 70 nr. 1, *Geistertrio* (1808)
for violin, cello og klaver

Allegro vivace e con brio
Largo assai ed espressivo
Presto

violin: Bence Abraham
cello: Ella Rundle
klaver: Daniel Blumenthal

Sergei Prokofjev (1891–1953)

Sonate i D-dur op. 94 (1943)
for fløjte og klaver

Moderato
Scherzo
Andante
Allegro con brio

fløjte: Craig Goodman
klaver: Naomi Kudo

--- Pause ---

Kirsten Kjær's Museum

Johann Christian Bach, der var yngste søn af Johann Sebastian Bach (1685–1750), fik undervisning af sin far i Leipzig og efter dennes død af sin bror Carl Philipp Emanuel Bach i Berlin. Som ung opholdt han sig fra 1754 til 1762 i Italien, hvor han som domorganist i Milano komponerede et stort antal kirkelige værker. Det var dog især som komponist af symfonier og operaer, han blev kendt i Europa, og det var da også en operabestilling til King's Theatre i London, der i 1763 bragte ham til den engelske hovedstad. Her virkede han resten af livet – fejret i sin egenskab af hofkomponist og som central person i det offentlige musikliv. Sammen med komponisten, venen og landsmanden Carl Friedrich Abel arrangerede han en række subscriptionskoncerter, hvor man opførte symfonier, koncerter, operauddrag osv. fortrinsvis komponeret af de to arrangører selv. Disse *Bach-Abelkoncerter* kom derved til at spille en afgørende rolle i den offentlige koncerts historie.

Johann Christian Bach efterlod sig en stor produktion af kirkemusik, operaer, engelske og italienske sange, symfonier, koncerter, kammermusik og klaversonater.

Fra faderens monumentale og komplicerede barokstil vendte han sig mod tidens stil, den galante. Hans musik, der er sødme fuld og let tilgængelig, øvede stor indflydelse på den unge Wolfgang Amadeus Mozart, der mødte Bach første gang i London 1764–65 og senere i Paris 1778.

I musikhistorien indtager Johann Christian Bach (med tilnavnet *Milano-* eller *London-Bach*) en central plads, idet han med sine værker fra 1760'erne og 70'erne, ikke mindst de italiensprægede symfonier, bidrog til at skabe det stilistiske grundlag for wienerklassikken, den musikalske stilperiode, der med Wien som centrum og med Haydn, Mozart og den unge Beethoven som centrale komponister blomstrede i årene ca. 1770–1800.

Johann Christian Bach, malet af Thomas Gainsborough 1776

De fire kvartetter op. 19, der først blev udgivet efter Bachs død, er tilegnet hertugen af Abingdon og opført ved dennes private koncerter. Oprindeligt er de skrevet for to

fløjter, bratsch og cello, men opføres her med violin i stedet for 2. fløjte.

Tonesproget i op. 19 nr. 1 i C-dur er typisk for Johann Christian Bachs galante stil: det er melodios og underholdende musik, hvis begrænsede tekniske udfordringer gør den overkommelig også for gode amatører.

Den russiske komponist **Sergei Prokofjev** begyndte allerede som 6-årig at komponere. Som 13-årig blev han optaget på konservatoriet i Sct. Petersborg, hvor han i 10 år studerede klaver og komposition hos bl.a. Rimskij-Korsakov. I 1914–15 komponerede han *Skytisk Suite* til Diaghilevs *Russiske Ballet* i Paris. Værket er både i emnevalg og tonesprog beslægtet med Stravinskys *Le Sacre du Printemps*. Det placerede ham som en af Ruslands mest progressive komponister.

Prokofjev forlod Rusland efter revolutionen i 1917 og rejste over Japan til USA, hvor han gjorde sig bemærket som en fremragende pianist. 1922 slog han sig ned i Paris, hvor han skrev en række ballerletter i samarbejde med Diaghilev. I 1936 tog han fast ophold i Moskva, hvor han døde i 1953. Som andre kunstnere var Prokofjev underlagt sovjetregimets krav om, at deres værker skulle tjene opbygningen af det kommunistiske samfund. Dertil bidrog komponisterne med folkløriske hyldest-

Prokofjev spiller og fortæller *Peter og Ulven* for første gang i april 1938. Tilhørerne er børn på Centralbørneteateret i Moskva.

kantater og programsymfonier i neoklassisk stil. Også Prokofjev komponerede i årene efter 1936 enkel, patriotisk brugsmusik, bl.a. det pædagogiske melodrama *Peter og Ulven* 1936, musik til S. Eisensteins film *Alexander Nevskij* 1938 og balletten *Romeo og Julie* samme år. Selv om myndighederne ofte kritiserede hans musik for at være "formalistisk", modtog han to gange den eftertragtede Stalinpris.

Da Tyskland i juni 1941 angreb Sovjetunionen, blev Prokofjev sammen med

andre kunstnere evakueret til det nordlige Kaukasus. Her komponerede han en række klaversonater og kammermusikværker, heriblandt sin 2. strygekvartet og i 1943 sonaten for fløjte og klaver i D-dur op. 94. På opfordring af violinisten David Oistrakh tilrettelagde han året efter sonaten for violin og klaver.

Fløjtesonaten op. 94 er et fint eksempel på Prokofjavs evne til at komponere musik, der på den ene side er optimistisk og let tilgængelig, og som derved imødekom

regimets krav om "socialistisk realisme" – på den anden side at komponere musik, der inden for de givne neoklassiske rammer er original, skarp, vittig, elegant, dramatisk, udtryksfuld og på et højt satsteknisk niveau.

Da **Beethoven** som 22-årig gjorde sin entré på musikscenen i Wien, havde han meget at lære: Ikke blot selve musikfaget (harmonilære, kontrapunkt, orkesterteknik og klaverspil på stadig højere niveau), men også fagets "sociologi" (at etablere sig hensigtsmæssigt i forhold til musikervenner, kolleger, rivaler, velyndere, spillesteder og forlagsdirektører). Yderligere skulle han tilkæmpe sig elementære kundskaber og dannelse samt det elegante Wiens levemåde.

Det med faget og den almene dannelse klarede han ved hjælp af en blanding af umættelig nysgerrighed og videbegær på den ene side – og benhård disciplin og seje energi på den anden.

Det med levemåden lærte han aldrig. Selv om Beethoven hurtigt vandt indpas i adelige kredse, og selv om fyrsterne Kinsky, Lobkowitz og Rudolph med deres årlige ydelse kom til at spille en afgørende økonomisk rolle for ham, så fastholdt Beethoven uden at blinke, at *han* i kraft af sit kunstneriske format alene besad den sande adel. *Fyrster findes der*

tusindvis af; Beethoven er der kun én af, skal han have sagt!

Beethoven komponerede i alt syv klavertrioer. De første tre fik en begejstret modtagelse, da Beethoven præsenterede dem for sit wienerpublikum i 1795 som sit op. 1. Med strygerstemmernes udprægede selvstændighed, sætsernes længde, de udvidede wienerklassiske former (først og fremmest sonateformen) og hele udtryksmæssige intensitet brød de tre værker med forestillingen om klavertrioen som overkommelig "husmusik". Alle trioerne med undtagelse af op. 70 nr. 1 (herom senere) har fire sætser i modsætning til de tre eller to, som ellers var normen for kammermusik med klaver, og der er ikke tale om galante "divertimenti", men om symfoniske værker for tre instrumenter, der stiller store krav til de udøvende.

Efter mere end 10 år fortsatte Beethoven linjen med sine to klavertrioer op. 70 nr. 1 i D-dur og nr. 2 i Es-dur, begge komponeret i sidste halvdel af 1808 – tidsmæssigt nær den 5. og 6. symfoni. I klavertrioerne op. 70 er violin og cello nu helt ligeberettigede med klaveret, og de tre instrumenter udfolder et intenst tematisk arbejde, en tæt polyfoni på wienerklassisk grundlag, der er et af stilens fornemste kendetegn.

Trioen i D-dur op. 70 nr. 1 er den eneste tresætsede af Beethovens klavertrioer.

Den indledes med en eksplosiv, enstemmig indledning, der efter fem takter ganske overraskende slutter på tonen *f*. Når klaveret samtidig sætter sit oktavfordoblede *b* i basregistret, er vi langt væk fra D-dur med to faste krydser; vi er i B-dur med to faste *b*'er. Men ved en bedårende harmonisk og klanglig finte vender Beethoven tilbage til hovedtonearten D-dur, hvori celloen nu bringer sit sangbare andet hovedtema.

Det indledende, impulsive temastof udnyttes virkningsfuldt i sonatesatsens midterste afsnit, den dramatiske og kontrastrige gennemføringsdel, hvis intense, tematiske arbejde er noget af det mest koncentrerede, Beethoven nogensinde har skrevet. Og tro nu ikke, at Beethoven har glemt indledningens trylleri omkring tonen *f*! I reprisen får det tvetydige spil betydning, idet celloen udvider sit smukke hovedtema ved poetiske udsving til fjerne *b*-tonearter.

Det er anden sats, *Largo assai ed espressivo*, der har givet trioens tilnavnet *Geistertrio* (*Spøgelsestrio*). En tungsindig, hemmelighedsfuld stemning præger allerede begyndelsen med dens dialog mellem strygerne og klaveret. Med sin harmoniske farverigdom, sin hyppige brug af tremoli i klaveret og sine brede buer af dynamisk spænding og afspænding synes satsen på ægte romantisk vis at rumme en poetisk ide. Beethoven havde da også denne sats i tanker, da han arbejdede på en af hek-

sescenerne i sit aldrig fuldførte operaprojekt over Shakespeares *Macbeth*.

I den tematisk karakterfulde prestofinale brydes lys og skygge i et stadigt skiftende harmonisk farvespil. Med sine graciøse temaer og krystalklare rollefordeling mellem instrumenterne slutter værket i en lys, wienerklassisk atmosfære.

Beethoven med manuskriptet til *Missa Solemnis*.
Maleri af Joseph Karl Stieler 1819

VORUPØR KIRKECENTER

SØNDAG DEN 17. AUGUST KL. 19.30

Dominique Lemaître (f. 1953)

Nadir (1996)

for fløjte og kontrabas

fløjte: Craig Goodman
kontrabas: Paul Joseph Cinque

Samuel Barber (1910-81)

Sonate i c-mol op. 6 (1932)

for cello og klaver

Allegro ma non troppo
Adagio – Presto – Adagio
Allegro appassionata

cello: Morten Zeuthen
klaver: Daniel Blumenthal

Mogens Christensen (f. 1955)

Orfiske Ildklipper (1988)

for fløjte, violin, cello og klaver

fløjte: Craig Goodman
violin: Bence Abraham
cello: Ella Rundle
klaver: Daniel Blumenthal

--- Pause ---

Johann Nepomuk Hummel (1778-1837)

Kvintet i es-mol op. 87 (1802)

for violin, bratsch, cello, kontrabas og klaver

Allegro e risoluto assai
Menuetto. Allegro con fuoco
Largo
Finale. Allegro agitato

violin: Bence Abraham
bratsch: Gillian Gallagher
cello: Ella Rundle
kontrabas: Paul Joseph Cinque
klaver: Daniel Blumenthal

Den franske komponist **Dominique Lemaître** har studeret komposition (herunder elektroakustisk musik), musikvidenskab og litteratur. På den baggrund har han udfoldet en betydelig og meget alsidig kompositorisk virksomhed, der omfatter værker for orkester og mindre ensembler – herunder også værker, der kombinerer akustisk og elektronisk musik, foruden vokalværker. Lemaître har modtaget bestillinger fra mange festivaler og institutioner (f.eks. *Det franske Kulturministerium*, *Radio France* og *EU*), og hans værker er opført af førende europæiske ensembler og orkestre. Bag Lemaîtres lyriske modernisme fornemmes hans interesse for såvel J.S. Bach, Debussy og Ligeti som for den etniske musik, der spilles og synges uden for Europas grænser.

Nâdir fra 1996 blev i 2002 indspillet på cd'en *Litanie de Soleil*, der også indeholder anden kammermusik af Dominique Lemaître (GARTCD/00201, som kan anbefales). Om *Nâdir* hedder det i programnoter:

Nâdir, duoen for fløjte og kontrabas, blev uropført i Tunesien. Titlen, som betyder modsat på arabisk, har sikkert haft betydning for såvel værkets melodiske gestik som for valget af instrumenter. Alt kontrasterer i de elskendes musikalske samvær: Fløjtes blide, høje toner i modsætning til kontrabassens markante, dybe lyde; fløjtes lette artikulation mod

kontrabassens tungere udspil på strøgne eller pizzicerede strenge; den medfødte lethed i Aulos' instrument i modsætning til den vældige tyngde i Jupiters resonerende krop. På trods af, at de to instrumenter står i hver sin ende af orkesterpartiturets opstilling, er det komponistens forhåbning, at de vil formidle deres energi til hinanden, bøje sig mod hinanden – og i lykkelige øjeblikke forenes.

Den amerikanske komponist **Samuel Barber** blev allerede som 14-årig optaget på Curtis Institute i Philadelphia, hvor han indtil 1931 studerede komposition, klaver og sang. I 1936 vandt han The American Academy's *Prix de Rome*, og i Rom blev hans 1. symfoni opført samme år. I 1938 dirigerede Toscanini førsteopførelsen af Barbers *Adagio for strygere* (oprindelig den langsomme sats fra hans strygekvartet op. 11). I de følgende år blev hans kompositioner opført i New York, Boston og Philadelphia med tidens førende dirigenter.

Barbers værker hører til i en lyrisk, neo-romantisk udtryksverden. De lyriske-romantiske kvaliteter er fremherskende i bl.a. *Dover Beach* op. 3 (1931), der blev opført på Thy Kammermusikfestival i 2003, og cellosonaten op. 6.

Barber komponerede denne sonate for cello og klaver i 1932. Sonaten viser på

den ene side indflydelsen fra Brahms, hvis to cellosonater Barber satte højt; på den anden side indeholder sonaten adskiligt, som peger ud over romantikken: i rytmisk henseende ved hurtige skift mellem to- og tredelt takt og ved forskellige kontrasterende og konfliktskabende rytmer mellem cello og klaver, f.eks. i det hurtige afsnit af anden sats (*Presto*); i harmonisk henseende derved, at Barber sine steder overskrider den klassisk-romantiske dur/mol-tonalitet til fordel for en klangpræget sats baseret på en friere kombination af akkorder (f.eks. i sidste satsen *Allegro appassionata*).

Som helhed er sonaten dog først og fremmest præget af de lange, varmt syngende melodiske linjer, som kendetegner Samuel Barbers musik, ikke mindst den berømte *Adagio for strygere* fra 1938.

Mogens Christensen, der er født og opvokset i Nørresundby, blev uddannet på Det Jyske Musikkonservatorium i Århus med hovedfagene komposition, musikteori og musikhistorie med bl.a. Per Nørgård, Karl Aage Rasmussen og Orla Vinther som lærere. Efter videregående studier hos Ib Nørholm på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium i København debuterede han som komponist i 1993. Mogens Christensen, der også er cand.phil. i musikvidenskab fra Aarhus Universitet, har undervist på konservatorier og universiteter i

Danmark og Norge. I dag er han professor ved VMK – *Konservatoriet for Musik og Formidling* i Esbjerg.

Mogens Christensens produktion omfatter mere end 70 kompositioner. Hans tidlige værker er udpræget lyriske og knyttet til tekster af bl.a. Friedrich Hölderlin og Ole Sarvig. Fra og med hans første rent instrumentale komposition, orkesterværket *Zurvan Akarana* 1986, bliver hans musik mere gestisk og dramatisk – bygger nu på det enkelte værks egen materialemæssige logik frem for på digteriske forlæg. Litterære kilder – ofte af mytisk eller fantastisk karakter – spiller dog stadig en rolle. Mogens Christensens internationale gennembrud kom i 1994, hvor værket *Winter Light* for blokfløjte og violin blev højt placeret på UNESCO's *International Rostrum for Composers*. Mogens Christensens mest ambitiøse værk til dato er operaen *Systema Naturae* om den sidste dag i den svenske botaniker Carl von Linnés liv. Operaen, der blev uropført på Den Anden Opera den 5. november 1998, er overført til cd på pladeselskabet PAULA, der også har udgivet Mogens Christensens vokal- og kammermusik på fem cd'er.

Mogens Christensen har som huskomponist for Sjællands Symfoniorkester 1998–2001 og senere som professor ved VMK – *Konservatoriet for Musik og Formidling* i Esbjerg gennemført en række bemær-

kelsesværdige projekter, hvis hensigt er at skabe en interesse for klassisk musik hos børn og unge. I den forbindelse skrev han bogen *Kreativ værkintroudktion til 9 satser fra Carl Nielsens symfonier* (Forlaget Dansk Sang 1996).

Om *Orfiske Ildklipper* fortæller Mogens Christensen:

På sin vis kommer denne lille 20 års fødselar vidt omkring: næsten tværs gennem Europa fra Griegs komponisthytte, Trolldaugen, i slutningen af 1800-tallet over slottet Lerchenborg i 1988 til det antikke

Grækenland. Og nu midt imellem: til Thy Orfiske Ildklipper var en bestilling fra Lerchenborg Musikdage 1988. Besættningen for klaver, fløjte, violin og cello var givet. Og dermed en udfordring for en komponist, der indtil da næsten udelukkende havde befattet sig med vokalmusik: Det kammermusikalske opus 1!

Titlen: På Trolldaugen findes en slags gæstebog for Griegs besøgende. I en gammel hilsen – om det var fra Henrik Ibsen eller Bjørnstjerne Bjørnson, husker jeg ikke – var musik beskrevet som rullende orfiske ildklipper. Ud over referencen til

Mogens Christensen skaber musik sammen med børn på Vikingemuseet i Roskilde
Foto: Jan Grarup/Polfoto

Orfeus – det gamle Grækenlands mest navnkundige musiker – skal man nok ikke tolke for meget af titlen ind i selve musikken. En lyttenøgle kunne i langt højere grad være at følge det lille stykkes vandring fra overstrømmende energi over krakelering til den stille, afsluttende fløjtesolo.

Den østrigske pianist og komponist **Johann Nepomuk Hummel** blev regnet for sin tids største pianist og for en af periodens betydeligste komponister. Som dreng var han i to år elev af Mozart, og som 10-årig debuterede han som pianist ved en af Mozarts koncerter. Ledsaget af sin far foretog han derefter vidtstrakte koncertrejser i Europa, bl.a. til København. Efter hjemkomsten i 1793 studerede han samtidig med vennen Beethoven komposition hos Johann Georg Albrechtsberger. På Haydns anbefaling blev han i 1804 ansat som hofkapelmester ved fyrstehuset Esterházy. Efter uoverensstemmelser med arbejdsgiveren blev Hummel afskediget i 1811, hvorefter han slog sig ned i Wien, hvor han virkede som koncertpianist og som søgt klaverlærer. I årene 1816-19 var han kapelmester i Stuttgart, derefter i Weimar til sin død.

Johann Nepomuk Hummel komponerede talrige værker i alle genrer, men er i dag mest kendt for sin klaver- og kammermusik. Klavermusikken omfatter foruden

syv klaverkoncerter også variationer, rondoer og sonater. Udover klaverkvintetten i es-mol op. 87 er hans mest kendte kammermusikværker to septetter, hvoraf den ene er *Septett militaire* med trompet. Som overgangsskikkelse mellem wienerklassik og romantik var Hummel – ikke mindst på grund af sine kompositioner for klaver – kendt og beundret af 1800-tallets unge romantikere, bl.a. Schubert, Schumann og Chopin. Med sin klare og sangbare stil fastholdt Hummel dog sin forankring i den wienerklassiske tradition.

Klaverkvintetten i den sjældne toneart es-mol (med seks faste b'er) indledes med en bredt anlagt sonatesats, der skal spilles *Allegro e risoluto assai*, dvs. Hurtigt og temmelig beslutsomt, og hvis energiske hovedtema sætter sit præg på hele satsen. Efter den mørktfarvede og dramatiske anden sats, *Menuetto*, der skal spilles hurtigt og ildfuldt (*Allegro con fuoco*), følger en ejendommelig og meget smuk 3. sats, *Largo*. Her fornemmer vi Mozarts indflydelse: Efter strygernes langsomme indledning synger klaveret solistisk sin enstemmige melodi til de øvrige instrumenters akkompagnement – med samme svævende ynde og enkle skønhed, som vi kender det fra de langsomme satser i Mozarts klaverkoncerter. Sidste sats er en brillant og lidenskabelig rondo-finale, hvor klaveret igen tildeles en solistisk rolle.

17 år senere – i 1819 – komponerede Schubert sin *Forellekvintet*, hvis besætning (violin, bratsch, cello, kontrabas og klaver) udtrykkeligt er inspireret af Hummels klaverkvintet i es-mol op. 87.

Johann Nepomuk Hummel

ANSGARKIRKEN, ØSTER JØLBY, MORS

SØNDAG DEN 17. AUGUST KL. 19.30

Anders Nordentoft (f. 1957)
Spindeldans og Tordedans (1997)
 for soloviolin

Elisabeth Zeuthen Schneider

Giuseppe Verdi (1813-1901)
 Kvartet i e-mol op. 68 (1873)
 for to violiner, bratsch og cello

Allegro
 Andantino – con eleganza
 Prestissimo
 Scherzo Fuga: Allegro assai mosso

violin 1: Ko Sugiyama
 violin 2: Karoline Hille
 bratsch: Luke Fleming
 cello: Jacob Fowler

--- Pause ---

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-91)
 Kvintet i g-mol K 516 (1787)
 for to violiner, to bratscher og cello

Allegro
 Menuetto: Allegretto
 Adagio ma non troppo
 Adagio – Allegro

violin 1: Pala Garcia
 violin 2: Jenny Sjöström
 bratsch 1: Máté Szücs
 bratsch 2: Irena Bilotaite
 cello: Jacob Shaw

Ansgarkirken Øster Jølby

Anders Nordentoft er født i Horsens og opvokset på Mors. Han er uddannet på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium, først som violinist, siden som komponist med Ib Nørholm og Hans Abrahamsen som lærere. Han studerede endvidere hos Per Nørgård i Århus. Nordentofts værkrække omfatter hovedsagelig instrumentalmusik. Udgangspunktet er en energisk og direkte musik med rytmisk appel. Han ønsker ikke på forhånd at lægge sig fast på bestemte former og figurer, men lader sig i højere grad lede af den umiddelbare intuition, som dikterer den musikalske bevægelse. På den måde skaber han musik med et sanseligt nærvær, som kommer lytteren i møde. I hans senere værker, f.eks. *Distant Night Ship* (1996) og *Blindheds Dans* (1998) for orkester, er en lyrisk, melodisk tone hørbar.

Nordentofts opera *On this Planet*, som er udgivet på pladeselskabet *Dacapo*, havde premiere i 2002.

Spindeldans og *Tornedans* for soloviolin blev bestilt af Femø-festivalen 1997 og uropført af Elisabeth Zeuthen Schneider, der fortæller:

Spindeldans og *Tornedans* er poetiske, sanselige vignetter – i et umiskendeligt dugfyldt, tåget univers. At de hedder "dansen" forbinder dem til en tid før nu.

Spindeldans: Der findes et begreb "flyvende sommer", der dækker over det fantastiske fænomen, som kan opleves en tåget septembormorgen. Alt er dækket af spindelvæv: tråde, lange, korte og perfekte runde væv, binder alt sammen, fremhævet af fine dugdråber. Her kan man ikke træde! Tonesproget er sart, med en regelmæssighed som et perfekt væv – med den lille uregelmæssighed, der fremhæver perfektionen.

Tornedans er også uigennemtrængelig, på en kontrastfyldt måde. Der er mange slags tornekrat! Stolte og stærke. Tjørn, med lange træede spyd. Brombærrankerens lumske, lange snarer, der fanger foden og slænger sig over alt. Og rosenkrattenes duftende tæthed.

Anders Nordentoft

Med sine 26 musikdramatiske værker, som blev til over 54 år – mellem 1839 og 1893 – regnes den italienske komponist **Giuseppe Verdi** for en af 1800-tallets største operakomponister. Med udgangspunkt i stilen hos bl.a. Bellini og Donizetti udviklede han et personligt udtryk, der er præget af enestående melodiositet, harmonisk fantasi og rig orkesterkolorit. Disse udtryksmidler anvendte han i psykologiske skildringer af ekstraordinære karakterer og i skildringen af dramatiske situationer, f.eks. i *Rigoletto* 1851, *La Traviata* 1853, *Don Carlos* 1867 og *Aida* 1871. Hans to sidste værker, *Otello* 1887 og *Falstaff* 1893, markerede afslutningen på en lang og succesfyldt karriere. Foruden de mange operaer komponerede Verdi et *Requiem*. Kun ét kammermusikværk er optaget i Verdis katalog, nemlig strygekvartetten i e-mol op. 68 fra 1873.

Verdi komponerede sin eneste strygekvartet nærmest som et studie- eller lejlighedsværk. En opsætning af *Aida* i Napoli marts 1873 blev forsinket i tre uger på grund af sopranen Teresa Stolz' sygdom. Verdi fordrev ventetiden med at komponere en strygekvartet, som blev spillet første gang to dage efter opførelsen af *Aida* ved en uformel sammenkomst den 1. april 1873 i foyeren på Hotel delle Crocelle i Napoli. Verdi gjorde sig ikke store tanker om sin kvartet, som han mente måtte være uinteressant for hans italienske operapublikum. *Om kvartetten er god eller dårlig, ved jeg ikke – men det er da en*

strygekvarter, lød hans kommentar ved førsteopførelsen. Ikke desto mindre er der god grund til at sætte Verdis eneste strygekvarter på programmet ved dette års Thy Kammermusikfestival. Hvad komponisten selv betragtede som en lejlighedsstudie for fire strygere er i virkeligheden et mesterværk.

Verdi på dirigentpodiet ved Pariserpremieren på *Aida* 1880. Få dage efter blev Verdi storofficer af Æreslegionen. Efter *Aida* skrev han ingen opera i seksten år, men koncentrerede sig om sine dirigentengagementer i Paris, Wien og London. Gravering af anonym kunstner.

Som en af musikhistoriens største operakomponister besad Verdi en naturlig sans

for kantable linjer og for dialog mellem aktørerne. Derfor synger instrumenterne til hinanden med den intensitet og lyriske udtrykskraft, der er typisk for Verdi. Som helhed er kvartetten et velskrevet, gennemstruktureret værk, som sprudler af lidenskab og energi.

Sidste sats, *Scherzo Fuga. Allegro assai mosso*, er særlig interessant. Her udfolder Verdi sin overlegne kontrapunktiske kunnen (dvs. evnen til at forene to eller flere selvstændige stemmer til en samtidigt klingende helhed). 2. violin præsenterer fugatemaet, hvorefter det imiteres i 1. violin, bratsch og cello. Med sine satstekniske spidsfindigheder som temavariationer, omvendinger og tætføringer udstråler slutsatsen en fylde af liv og lune, som minder om den berømte 10-stemmige slutfuga i operaen *Falstaff*.

Det hører med til historien, at Verdi som 19-årig, i 1832, søgte optagelse på konservatoriet i Milano, men dumpede i kontrapunkt. I finalen til sin eneste strygekvarter og i slutfugaen til *Falstaff* (Verdis eneste komiske opera, som han skrev som

80-årig) viste komponisten med et glimt i øjet, at han havde lært et og andet i mellemtiden.

Blandt de wienerklassiske komponister er **Wolfgang Amadeus Mozart** den mest gådefulde. Han komponerede med utrolig lethed og lod sig inspirere af de mange impulser, han modtog på rejserne til Europas kulturelle centre. Mozarts produktion er ubegribeligt omfattende. I sit korte liv (han døde som 35-årig) komponerede han 41 nummererede symfonier, solokoncerter (heriblandt 28 klaverkoncerter), kammermusik (vigtigst er strygekvarterterne, strygekintetterne og kammermusikken med klaver) foruden operaer. De seks fra årene 1781-91 hører til det internationale standardrepertoire, heriblandt *Figaros bryllup* 1786, *Don Juan* 1787 og *Tryllefløjten* 1791.

Fra Mozarts sidste år i Wien stammer en række betydelige værker i mol. Det er værker som den berømte symfoni i g-mol nr. 40 K 550, klaverkvarterten, som blev spillet på Thy Kammermusikfestival 2006 (også i g-mol), og denne aftens strygekintet. Stærkest virkende af alle disse molværker er måske hans *Requiem*. I disse værker møder vi den "dæmoniske" side af Mozarts geni – en side, hvis modsætning er den lyse, udadvendte og formfuldendte, den "apollinske", som ellers i alminde-

lighed kendetegner det wienerklassiske tonesprog. Molværkerne præges af en udtryksmæssig fordybelse, som blev stadig mere udtalt i Mozarts sidste leveår, og som ikke mindst tilskrives hans intense studier i baroktidens – specielt J.S. Bachs polyfoni. Denne dybere, mere intensive tone noterede publikum sig med reservation; man fandt simpelthen flere af hans værker for vanskelige at lytte til. Derfor var Mozart i sine sidste år omstridt som komponist.

Strygekvintetten i g-mol K 516 fra 1787 er en gave til os. Med sin dunkle mol-karakter, sit koncentrerede tematiske arbejde og sit dybt personlige, lidenskabelige tonesprog rangerer kvintetten blandt det mest sublime, Mozart nogensinde har komponeret. Første sats, en *Allegro* i sonateform, forbinder intenst syngende temaer med polyfont satsarbejde og kromatisk harmonisering til et udsagn af bevægende skønhed (som noget helt usædvanligt lader Mozart også sit sidetema begynde i g-mol i stedet for i paralleltonearten B-dur, som ellers var normen i den wienerklassiske sonateform). I første sats udnytter Mozart desuden de muligheder for klanglig kontrastering, som den ekstra bratsch tilbyder i forhold til strygekvartetten: fra t. 1-18 råder den trestemmige sats, men således, at hovedtemaet t. 1-8 fremføres af 1. violin akkompagneret af 2. violin og bratsch, mens temagentagelse og videreføring fra t. 9 overgår til en dybere, mere dunkelt

klingende gruppe bestående af 1. bratsch akkompagneret af 2. bratsch og cello.

Den traditionelle dansekarakter i anden-satsens *Menuet* er tilsløret. Skarpe, synkopiske akkorder afbryder melodilinjen og understreger satsens oprevne karakter. Også tredje sats *Adagio* bidrager til værkets mørktfarvede præg. Men her er den indre uro dæmpet og afløst af et mildt og melodisk strømmende hovedtema med en dybde i åndedraget, der peger mod Beethoven. Satsens resignerede karakter understreges derved, at alle strygerne spiller med sordin (dæmper).

En langsom *Adagio* i g-mol indleder fjerde sats. Læg mærke til rollefordelingen: 1. violinen og celloen er de førende stemmer. 1. violinen udfolder en rolig, vidt udspundet melodisk linje af stor skønhed. Celloen har to funktioner. Dels kommenterer den 1. violinen med fine imitationer af det rige motiviske materiale. Derudover udfører celloen med sine pizzicati musikhistoriens smukkeste „gående bas"! De øvrige stemmer: 2. violin og to bratscher danner den diskrete, men levende og ud søgte harmoniske baggrund i gentagne ottendedele. Med sin sprudlende livsglæde virker den efterfølgende *Allegro* – en rondo i G-dur – som en overvældende frigørelse fra og overvindelse af den smertelige uro og indadskuende melankoli, der hvilede over de foregående satser. Her kom Mozart sit wienerpublikum i møde.

Wolfgang Amadeus Mozart, detalje af ufuldendt maleri af Mozarts svoger Joseph Lange 1789-90. Billedet blev af hans kone anset for at være det mest vellignende portræt af Mozart.

THISTED MUSIKTEATER

TIRSDAG DEN 19. AUGUST KL. 19.30

Johann Christian Bach (1735-82)

Kvartet i C-dur op. 19 nr. 1 (udg. 1784)

for fløjte, violin, bratsch og cello

Allegro

Andante

Rondo. Allegretto

fløjte: Craig Goodman

violin: Elisabeth Zeuthen Schneider

bratsch: Török Mátyás

cello: Adiel Shmit

Programnote, se side 9

Sergei Prokofjev (1891-1953)

Sonate i D-dur op. 94 (1943)

for fløjte og klaver

Moderato

Scherzo

Andante

Allegro con brio

fløjte: Craig Goodman

klaver: Naomi Kudo

Programnote, se side 9

--- Pause ---

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Trio i D-dur op. 70 nr. 1, *Geistertrio* (1808)

for violin, cello og klaver

Allegro vivace e con brio

Largo assai ed espressivo

Presto

violin: Bence Abraham

cello: Ella Rundle

klaver: Daniel Blumenthal

Programnote, se side 10

THYHOLM MIDTPUNKT, RUGHAVEVEJ 5, HVIDBJERG

ONSDAG DEN 20. AUGUST KL. 19.30

Alexandre Tansman (1897-1986)

Musik for klarinet og strykekvartet (1982)

Canzona

Scherzo

Finale: Notturmo

klarinet: Tibi Cziger
 violin 1: Delyana Lazarova
 violin 2: Karoline Hille
 bratsch: Máté Szücs
 cello: Ella Rundle

Jean Sibelius (1865-1957)

En saga op. 9 (1892)

symfonisk digt, her i en version for fløjte, klarinet, to violiner, bratsch, cello og kontrabas

fløjte: Craig Goodman
 klarinet: Tibi Cziger
 violin 1: Karoline Hille
 violin 2: Delyana Lazarova
 bratsch: Máté Szücs
 cello: Ella Rundle
 kontrabas: Paul Joseph Cinque

Anders Nordentoft (f. 1957)

Adskillelsens Dans (1998)

for to violiner, to bratscher og to celli

violin 1: Jenny Sjöström
 violin 2: Elisabeth Z. Schneider
 bratsch 1: Gillian Gallagher
 bratsch 2: Luke Fleming
 cello 1: Jacob Shaw
 cello 2: Jacob Fowler

Om Anders Nordentofts biografi og vigtigste værker, se side 17

--- Pause ---

Johannes Brahms (1833-97)

Sekstet i G-dur op. 36 (1864)

for to violiner, to bratscher og to celli

Allegro non troppo

Scherzo: Allegro non troppo

Poco adagio

Poco allegro

violin 1: Elisabeth Z. Schneider
 violin 2: Jenny Sjöström
 bratsch 1: Luke Fleming
 bratsch 2: Gillian Gallagher
 cello 1: Jacob Fowler
 cello 2: Jacob Shaw

Den polskfødte komponist og klavervirtuos **Alexandre Tansman** flyttede til Paris i 1929 og blev i 1938 fransk statsborger. På grund af sin jødiske baggrund måtte han i 1941 med sin familie flygte fra det tyskbesatte Frankrig til USA. Efter krigen vendte han tilbage til Frankrig, hvor han boede indtil sin død i 1986.

Tansmans vældige produktion omfatter orkesterværker (herunder ni symfonier), klaver- og kammermusik (bl.a. otte strygekvartetter); i dag er han måske bedst kendt for en række fine guitarværker, som han tilegnede 1900-tallets mest berømte klassiske guitarist Andrés Segovia, som for eksempel en samling polske danse *Suite in modo polonico* fra 1962. Oprindelig

var Tansman inspireret af Chopin, men allerede i sin første strygekvartet fra 1916 afprøvede han under indflydelse af Honegger, Milhaud og Skrjabin atonale og fritonale teknikker. Varig indflydelse modtog han fra vennen Igor Stravinsky og dennes neoklassiske stil, ligesom han gennem hele livet var inspireret af polsk og jødisk folkemusik.

Musik for klarinet og strygekvartet fra 1982 er Tansmans sidst fuldførte kammermusikværk. To langsomme satser, der begge præges af klarinettens lyriske bearbejdnings af nogle få grundmotiver, omrammer den centrale, mere livfulde og hændelsesrige *Scherzo*.

Den finske komponist **Jean Sibelius** blev født 1865 i Tavastehus, der ligger 100 km nord for Helsinki. I Helsinki læste han jura fra 1889; men allerede efter et år forlod Sibelius universitetet for at studere komposition, først i Helsinki, senere i Wien og Berlin. Et 10-årigt statsstipendium, der senere blev ændret til en livsvarig pension, tillod ham fra 1897 helt at koncentrere sig om at komponere. Bortset fra koncertrejser i England og USA i årene efter 1918 levede Sibelius tilbagetrukket på sit landssted *Ainola* ved Järvenpää nord for Helsinki.

Som Grieg blev Norges og Carl Nielsen Danmarks, således blev Sibelius Finlands

største nationale komponist med et navn langt ud over sit hjemlands grænser. Men mens Grieg skabte sit betydeligste inden for de mindre former, særlig det lyriske klaverstykke, er Sibelius med sine symfoniske digte og symfonier først og fremmest de store formers mester. Inspireret af Berlioz, Wagner og Tjajkovskij komponerede Sibelius fra første færd i en dybt personlig og overbevisende symfonisk stil.

Siden 1809 var Finland et selvstyrende storfyrstendømme med den russiske kejser som storfyrste. Fra omkring 1890 indledtes en stigende russificering, hvis formål var at inddrage de finske særrettigheder og begrænse det finske selvstyre. Som et modtræk i kulturkampen fordybede Sibelius sig i den finske sagnverden, især det finske nationalepos *Kalevala*, der skildrer kampen mellem to lande eller landskaber: Kalevala og Pohjola. Her forløses den finske folkesjæl kunstnerisk gennem skildringer af magi og natur.

Resultatet af denne interesse blev en række symfoniske digte i et visionært-fantastisk tonesprog, der viser en forbløffende sikkerhed i behandlingen af kor og orkester – værker som *Kullervo-symfonien* for orkester, kor og soli (1892), *En saga* (1892), *Lemminkäinen-suiten* (heri bl.a. *Tuonelas svane*, 1893) og *Finlandia* (1899), der alle viser Sibelius' nationale bevidsthed og hans samhörighed med finsk natur og myte.

Omkring århundredskiftet vendte Sibelius sig fra det skildrende til det absolut-musikalske, samtidig med at tonesproget antog en stadig mere subjektiv, ofte indadskuende karakter. De syv symfonier fra årene mellem 1899-1924 er mester-værker, der præges af Sibelius' stræben efter at lade symfonierne vokse ud af et begrænset tematisk grundmateriale. Kronen på denne udvikling er 7. symfoni i én sats fra 1924. Den udvikler og sammenfatter det musikalske materiale i et ubrudt forløb – en tematisk metamorfose (udvikling, forvandling) af overvældende virkning. Herhjemme fik Sibelius' metamorfoseteknik afgørende betydning for Vagn Holmboe og den unge Per Nørgård.

Sibelius komponerede desuden en violinkoncert, en strygekvartet, begge i d-mol, klaverværker, kormusik samt mere end 100 solosange med klaver. De sidste 30 år af sit liv var han tavs som komponist.

Sibelius begyndte arbejdet på *En saga* under sit studieophold i Wien 1891 og satte den sidste dobbeltstreg i partituret efter hjemkomsten til Finland i 1892. I 1901 underkastede han værket en gennemgribende revision. Om *En saga*, der er Sibelius' første rent instrumentale værk – mørktfarvet, fortættet og kontrastrigt, udtalte han senere:

En saga er et af mine psykologisk set dybeste værker. Jeg tør næsten sige, at den omfatter hele min ungdom. Det er

et udsagn om en psykologisk tilstand. Da jeg komponerede En saga, gjorde jeg rystende erfaringer. I intet andet værk har jeg afsløret så meget om mig selv.

Til biografen Erik Furuhjelm har Sibelius oplyst, at der til grund for *En saga* ligger skitser til to kammermusikalske værker: en oktet og en septet for fløjte, klarinet og strygere, der begge er gået tabt. På baggrund af det oprindelige partitur fra 1892 har den amerikanske klarinettist Gregory Barrett rekonstrueret en septetversion af *En saga*, som er godkendt af Sibelius' arvinger og af forlaget Breitkopf og Härtel. Sammen med musikere fra Lahti (Finlands) Sinfonia Chamber Ensemble præsenterede Gregory Barrett sin version i Wiens *Musikverein* juni 2003. Det er denne version for fløjte, klarinet, to violiner, bratsch, cello og kontrabas, der opføres på Thy Kammermusikfestival 2008.

Jean Sibelius i 1894, fem år før han komponerede sit tonedigt *Finlandia*. Værkets oprindelige titel *Finland vågner!* og dets patriotiske tone har baggrund i Finlands krise i forholdet til Rusland, som nåede et højdepunkt i 1899 under generalguvernør N.I. Bobrikovs diktatoriske styre. *Finlandia* blev modtaget med begejstring og bidrog dermed til at henlede omverdenens opmærksomhed på den russiske trussel mod finsk selvstændighed. Udsnit af akvarel af Akseli Gallen-Kallela.

Om *Adskillelsens Dans* fra 1998 fortæller **Anders Nordentoft**:

Adskillelsens Dans for strygesekestet er komponeret til Copenhagen String Players, som opførte værket ved Oremandsgård Kammermusikfestival.

Musikken er som en energisk og livfuld dans, der mod slutningen "falder ud over kanten" (adskillelsen) til de dybeste toner og overtoner, som vokser frem. En rytmisk klinkende lyd står til sidst alene tilbage – en udmattet dansers hjertepuls måske.

Johannes Brahms blev født i Hamburg i små kår. Faderen var balmusiker og blev senere kontrabassist i byorkestret. Johannes Brahms måtte som ung bidrage til familiens underhold ved at spille på værtshuse. Fra sit syvende år havde han fået regelmæssig undervisning i klaver, senere også i teori og komposition. I 1848 trådte han offentligt frem som pianist. Det fik stor betydning for Brahms, at han i 1853 mødte den ungarske violinist Eduard Reményi, der ikke blot turnerede med ham over hele Tyskland, men som også vakte hans interesse for ungarsk folkemusik. På koncertrejserne mødte Brahms mange fremtrædende musikere og komponister, i Weimar Franz Liszt, hvis musik han ikke brød sig om, og i Düsseldorf Robert og Clara Schumann.

Robert Schumann var begejstret. I *Neue Zeitschrift für Musik* hilste han Brahms som den unge ørn, der med sit geni ville skabe fornyelse i tysk musikliv. På den måde blev Brahms kendt; hans værker blev udgivet, og han kunne på længere sigt hellige sig sin virksomhed som komponist.

Johannes Brahms ved klaveret

I 1868 blev Brahms' største værk for kor og orkester, *Ein deutsches Requiem*, opført i Bremen. Opførelsen blev en succes, der placerede den 35-årige Brahms som en af tidens største komponister. Blandt hans øvrige hovedværker er fire symfonier fra 1876-85, to klaverkoncerter og violinkoncerten foruden kammer- og klavermusik og hen ved 200 lieder med klaverledsagelse.

Johannes Brahms efterlod sig 24 stort anlagte kammermusikværker, heraf 17 med klaver. I hans samlede produktion har kammermusikken derfor samme vægt som symfonierne, klavermusikken og liederne.

Sin anden og sidste strygesekestet op. 36 komponerede Brahms som 31-årig – i 1864. Den første op. 18 fra 1860 med tilnavnet *Forårssekestetten* blev spillet på Thy Kammermusikfestival 2006.

Brahms' strygesekestetter er mesterværker inden for genren og står derfor centralt i den internationale kammermusiklitteratur; men de er også forskellige. Hvor den første er udadvendt, musikantisk og umiddelbart tilgængelig med sin rigdom på smukke og sangbare temaer, er den sidste mørkere i sit udtryk og nok så personligt farvet. Det diverterende præg, som kendetegnede op. 18, er trængt i baggrunden.

Det høres allerede i begyndelsen af første sats, hvor 1. bratschens tyste drejebævegelse omkring tonerne *g-fis* danner baggrund for 1. violinens hovedtema. Det består af to opadgående kvintintervaller; *g-d* og *es-b*, der derefter udfoldes i melodiske buer som brydninger af henholdsvis *G-dur* og *Es-durs* treklange. Deri ligger der en dyb kunstnerisk pointe. Selv om Brahms altså panorerer to *dur*-treklange, kaster *Es-dur*klangen en skygge over den etablerede *G-dur*tonalitet. En musikteoretisk forklaring på dette forhold vil føre for

vidt; men netop den klanglige for dunkling i selve hovedtemaet får vidtrækkende betydning for satsens harmoniske udformning i dens vekslende mellem lys og skygge. Det meget udtryksfulde sidetema præsenteres af 1. cello.

Umiddelbart efter reprisen og inden den afsluttende koda i første sats lancerer Brahms et prægnant tema over tonerne *a-g-a-h-e*, som han bearbejder i mange henseender. Her vil man vide, at Brahms sender en musikalsk hilsen til Agathe (*aga[t]he*) von Siebold, professordatter fra Göttingen, som han var forlovet med i 1858, men som han efter kort tid forlod med den skriftlige forklaring: *Jeg elsker dig ... men jeg kan ikke bære lænker!* Noget festblus var han ikke.

Anden sats *Scherzo: Allegro non troppo* indledes med et sindigt, folkedansagtigt tema i lige takt ledsaget af pizzicato. Mere sprælsk er trioen, en livlig *prestogioso*-sats (*hurtig og munter*) i tredelt takt. Nogle kommentatorer mener, at trioen med sine robuste, forskudte betoning kan være inspireret af den frisiske sømandsdans *Syvspring*.

Tredje sats er en udtryksfuld *Poco adagio*. Det meget smukke tema i e-mol hæver sig i brede buer ledsaget af kromatiske triolfigurer. Temaet efterfølges af fem variationer, hvoraf de første to er vemodigt indadskuende. I den tredje og fjerde

skærpes det rytmiske, ligesom udtrykket ændrer sig i retning af det barsk fortættede. Overraskende slutter Brahms med en smukt figureret variation og koda i E-dur.

Finalen indledes med en uroligt svirrende episode i sekstendedele, som efter en skaledgang udvikler sig til et smukt syngende tema i violinerne. Sidetemaet præsenteres i 1. cello og 1. violin. I den korte gennemføringsdel hører vi igen sekstendedelstemaet, nu som basis for et yderst raffineret fugato, der gentages i den afsluttende koda.

Lærerne 2007

VIBORG MUSIKSAL, GRAVENE 5, VIBORG

ONSDAG DEN 20. AUGUST KL. 19.30

Antonín Dvořák (1841-1904)

Kvintet i A-dur op. 81 (1887)

for to violiner, bratsch, cello og klaver

Allegro, ma non tanto

Dumka: Andante con moto

Furiant: Scherzo. Molto vivace

Finale: Allegro

violin 1: Bence Abraham
violin 2: Pala Garcia
bratsch: Török Mátyás
cello: Morten Zeuthen
klaver: Naomi Kudo

Anton Webern (1883-1945)*Seks bagateller for strygekvartet* op. 9
(1913)

Mässig (0:41)

Leicht bewegt (0:27)

Ziemlich fließend (0:23)

Sehr langsam (0:49)

Äusserst langsam (1:15)

Fließend (0:35)

violin 1: Pala Garcia
violin 2: Bence Abraham
bratsch: Török Mátyás
cello: Morten Zeuthen

Johannes Brahms (1833-97)

Kvartet i g-mol op. 25 (1861)

for violin, bratsch, cello og klaver

Allegro

Intermezzo: Allegro ma non troppo.

Trio: Animato

Andante con moto

Rondo alla Zingarese

violin: Ko Sugiyama
bratsch: Irena Bilotaite
cello: Adiel Shmit
klaver: Daniel Blumenthal

*Om Johannes Brahms' biografi og
vigtigste værker, se side 24*

--- Pause ---

Viborg Musiksal

Den tjekkiske komponist og dirigent **Antonín Dvořák** indledte sit professionelle virke i 1866 som bratschist i det tjekkiske nationalteaters orkester. I 1873 opgav han sin orkesterplads for at få tid til at komponere; han var dog i flere år derefter afhængig af indtægter fra undervisning. Af afgørende betydning for Dvořák blev det, at han i 1874 med sin 3. symfoni i Es-dur vandt det østrigske statsstipendium, og at Johannes Brahms, medlem af juryen og en af Dvořáks varmeste fortalere, derefter sørgede for, at hans værker blev udgivet. Dvořák blev hurtigt internationalt anerkendt som komponist og dirigent – ikke mindst i England, hvor hans *Stabat mater* i 1884 fik en begejstret modtagelse. I de følgende år besøgte han England ni gange, og i 1891 blev han æresdoktor i Cambridge. Samme år blev han udnævnt til professor i komposition ved konservatoriet i Prag. I 1892 blev han "headhunted" til direktør for New York-konservatoriet, en stilling, han beklædte indtil 1895. Fra 1901 til sin død var Dvořák direktør for konservatoriet i Prag.

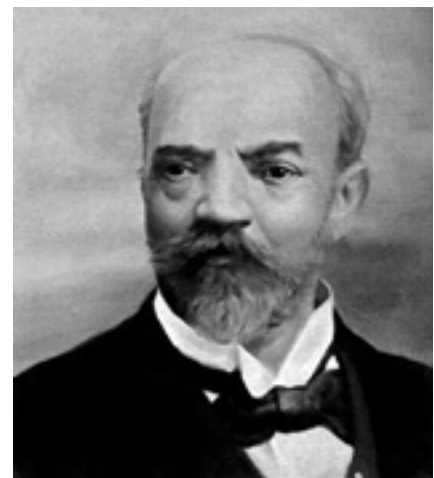
Antonín Dvořák var – som Smetana før ham og Janáček efter – sin generations førende repræsentant for den tjekkiske nationalromantik, som det allerede i 1878 kom til udtryk i hans *Slaviske Danse* og *Slaviske Rapsodier* for orkester. Men Dvořáks musikalske spændvidde var stor, og hans fortrolighed med og kærlighed til komponister som Mozart, Beethoven og Schubert inspirerede ham i høj grad til også at dyrke

de "absolut-musikalske" genrer: symfoni og kammermusik. Således placerer de ni symfonier ham som den største symfoniker i 1800-tallets slutning ved siden af Brahms og Bruckner. Listen over kammermusikværker omfatter bl.a. 14 kvartetter, tre kvintetter, og en sekstet for strygere, en klaverkvintet og fire klavertrioer. Dertil kommer solokoncerter for violin, cello og klaver. Først så sent som 1896-97 tog han fat på sine fem symfoniske digte, en genre, som de nationalt bevidste romantiske komponister med forkærlighed dyrkede. Derudover komponerede han 10 operaer, hvoraf *Rusalka* fra 1901 er den mest populære tjekkiske opera næst efter Smetanas *Den solgte Brud*.

Dvořák komponerede klaverkvintetten i A-dur op. 81 i 1887. Førstesatsens hovedtema, der præsenteres i celloen, er et smukt båret, sangbart tema, der med sine trioler i cellostrofens sjette takt bringer en italiensk arie i erindring (i 1880'erne var Dvořák intenst optaget af Verdis operaer). Det yndefulde, mere bevægede sidetema er i sin rytmiske vitalitet tydeligt inspireret af tjekkisk folkemusik, som for Dvořák var en strømmende kilde til livslang inspiration.

Anden sats, *Dumka: Andante con moto*, er en stemningsfuld sats i mol inspireret af den slaviske folkesang *Dumka*. Ud af klaverets fint formede indledning vokser

bratschens sørgmodige melodi, der senere overtages af 1. violinen. Den udstrakte første del indeholder en mere bevæget episode i dur, hvor 1. violinens tema ledsages af pizzicati i bratsch og cello. Den for *Dumka*-formen karakteristiske kontrast mellem en rolig og en hurtigere del kommer også til udtryk her: Spændt som en fjeder springer det dansende bratschtema frem i satsens hurtige, stærkt kontrasterende afsnit, der leder til en ændret reprise af første del.

Antonín Dvořák

Tredje satsens *Scherzo* er inspireret af den böhmiske *Furiant*, en hurtig folkedans præget af spændstige og markerede rytmer. De hurtige scherzoafsnit omrammer en rolig triodel.

Værket slutter med en livlig fjerde sats, hvor forholdet mellem klaver og strygere er lige så perfekt afbalanceret som i de foregående satser. Dvořáks interesse for at belyse sit temastof kontrapunktisk kommer til udtryk i gennemføringsdelens slutning, hvor hovedtemaet danner grundlag for et virkningsfuldt fugato.

Anton Webern, udateret foto

Den østrigske komponist og dirigent **Anton Webern** er en af 1900-tallets mest markante og historisk betydningsfulde komponister. Han afsluttede i 1906 sine musikvidenskabelige studier i Wien med doktorafhandlingen om Heinrich Isaacs *Choralis Constantinus*, 58 firstemmige motetter fra begyndelsen af 1500-tallet.

Afhandlingen afspejler Weberns dybe og livslange interesse for renæssancens kontrapunkt, dvs. periodens flerstemmige kompositionsteknikker.

I årene 1904 til 1908 studerede han samtidig med Alban Berg komposition hos Arnold Schönberg. Webern afsluttede sine studier med *Passacaglia* op. 1, et tonalt, men yderst kromatisk værk for stort orkester fra 1908. Derefter fulgte han sin lærers vej ind i den atonale ekspressionisme.

Hvis læreren Arnold Schönberg – som andre ekspressionistiske kunstnere – skulle give et troværdigt og autentisk udtryk for tidens splittelse og det moderne menneskes identitetskrise og ensomhed, måtte han rense den borgerlige musiktradition for omsvøb og utroværdig forskønnelse. For den kunstneriske sandheds skyld måtte han give afkald på dur/mol-tonaliteten, der var uløseligt forbundet med et borgerligt skønhedsideal. Schönbergs musik blev fra omkring 1906 atonal. Den blev også ekspressionistisk, dvs. at den så radikalt og kompromisløst som muligt ville skildre sandheden bag overfladen, herunder også de angstfyldte processer i sindets dybe lag. *Musikken skal ikke smykke, den skal være sand*, sagde Schönberg, hvis ekspressionistiske hovedværker er operaen for én person (monodramaet) *Er-*

wartung 1909 og *Pierrot Lunaire* for recitationsstemme og fem musikere 1912 (opført på Thy Kammermusikfestival 2001). Publikum i Wien opfattede Schönbergs atonale musik som abstrakt, splittet, disharmonisk, usammenhængende og kaotisk, kort sagt som en provokation. Og reaktionerne var derefter. Tiden var præget af koncertskandaler, gerne fulgt af nedladende og hadefulde omtale i pressen.

Også Weberns musik blev atonal, men derefter gik han helt sine egne veje. Hans stil udviklede sig efter 1908 i retning af stadig større knaphed og koncentration. Vejen gik gennem *Fem satser for strygekvartet* op. 5 (samlet spilletid 12:00), *Seks stykker for stort orkester* op. 6 (samlet spilletid 12:00), *Seks bagateller for strygekvartet* op. 9 (samlet spilletid 4:00), *Fem stykker for orkester* op. 10 (samlet spilletid 4:00) og *Tre små stykker for cello og klaver* op. 11 (samlet spilletid 2:12) – alle komponeret i tidsrummet 1909-14.

Det siger sig selv, at når et publikum var vænnet til Bruckners og Mahlers timelange symfonier, måtte Weberns ultrakorte stykker for stort orkester med udvidet slagtpjesbesætning virke som det glade vanvid (det fjerde af *Fem stykker for orkester* op. 10 er seks takter langt).

I sine værker fra tiden 1909-14 forsøgte Webern i destillat at formulere musikens inderste kerne og væsen – som en form for "inddampet" ekspressionisme. Forestillerv i os en timelang Mahlersymfoni reduceret til seks takter, men uden at symfoniens kunstneriske eller musikalske substans ændrer sig, så ville resultatet blive et udsagn, hvis musikalske vægtfylde er enorm – som i Weberns lavmælte, abstrakte og krystallinske formuleringer på grænsen til stilheden. Hver tone, klangfarve, rytme, nuance eller pause er væsentlig, tydelig og gentages ikke.

Fra 1924 var Weberns udgangspunkt den tolvtoneteknik, som Schönberg udviklede og første gang lancerede samme år (i blæserkvintetten op. 26). Men overgangen til tolvtoneteknikken medførte ikke noget hørbart brud i Weberns personlige stil, og i årene mod 2. Verdenskrigs udbrud i 1939 komponerede han fortsat atonale og atematiske værker præget af den yderste koncentration (f.eks. *Variationer for klaver* op. 27 fra 1936 og strygekvartetten op. 28 fra 1938).

Weberns samlede produktion er begrænset. Den omfatter kun 31 opusnumre, hvoraf halvdelen er vokalmusik. I sin egen tid var han så godt som ukendt for et bredere publikum. Når Webern alligevel fik historisk betydning, skyldes det, at hans musik blev et forbillede for den generation af yngre komponister,

der efter 2. Verdenskrig søgte nye veje i opgøret med den europæiske tradition (den såkaldte Darmstadt-skole med komponister som bl.a. Stockhausen, Boulez, Ligeti og Luigi Nono). De unge komponister tog Weberns musik til sig og lagde den til grund for deres egne studier og eksperimenter, som førte til den såkaldte *Darmstadt-serialisme*. Siden da har Weberns værker været pensum på professionelle musikuddannelser over hele verden.

Om *Seks bagateller for strygekvartet* op. 9 fra 1913 sagde læreren og vennen Arnold Schönberg:

Betænk, hvilken vilje til mådehold det kræver at udtrykke sig så kort. Hvert blik kan udstrækkes til et digt, hvert suk til en roman. Men at udtrykke en roman ved et enkelt gestus, en følelse af lykke ved et eneste lettelsens åndedrag: En sådan koncentration findes kun, hvor det samme mål af omsvøb er fraværende.

På grund af en fatal misforståelse blev Anton Webern den 28. september 1945 skudt og dræbt af en amerikansk soldat.

To af **Johannes Brahms'** tre klaverkvartetter, nemlig op. 25 i g-mol og op. 26 i A-dur, blev til i årene 1858-61. I 1862 rejste Johannes Brahms for første gang til Wien, hvor han præsenterede sig som komponist

og pianist ved en koncert den 16. november samme år. På programmet stod klaverkvartetten i g-mol op. 25, som blev modtaget med stormende begejstring.

Kvartetten er et lidenskabeligt og dramatisk ungdomsværk. I den bredt anlagte 1. sats præsenterer klaveret enstemmig det roligt gående hovedtema, der videreføres i strygerne. En smuk kontrast hertil danner det lyriske syngende sidetema, der spilles af celloen .

En intim, poetisk stemning hersker i andensatsens *Intermezzo* i 9/8-takt, hvor det gennemgående tema i mildt klingende, parallelle sekster præsenteres af violin og bratsch, der svæver over celloens repeterede fjerdedele. Den kontrasterende mellem del præges af brillant passagespil i klaveret.

Efter 3. sats, *Andante con moto*, hvor strygerne som med én stemme præsenterer det bredt syngende hovedtema, følger finalen, *Rondo alla Zingarese* – en forrygende og teknisk krævende sats, der med sine markante betoning, tempomæssige udsving og sin forening af fyrighed og smægtende strygermelankoli tydeligt er inspireret af den ungarske zigeunermusik.

MORUP MØLLE KRO

TORS DAG DEN 21. AUGUST KL. 20.00

Ernst von Dohnányi (1877-1960)

Serenade i C-dur op. 10 (1902)

for violin, bratsch og cello

violin: Elisabeth Zeuthen Schneider
bratsch: Török Mátyás
cello: Adiel Shmit

Marcia. Allegro

Romanza. Adagio non troppo quasi Andante

Scherzo. Vivace

Tema con variazioni. Andante con moto

Rondo. Allegro Vivace

Olivier Messiaen (1908-92)

Kvartet til tidens ende (1941)

for klarinet, violin, cello og klaver

1. *Krystal-liturgi*
2. *Vokalise til englen, der bebuder tidens ende*
3. *Fuglenes afgrund*
4. *Intermezzo*
5. *Lovprisning af Jesu evighed*
6. *Raseriets dans for de syv trompeter*
7. *Virvar af regnbuer; til englen, der bebuder tidens ende*
8. *Lovprisning af Jesu uendelighed*

klarinet: Tibi Cziger
violin: Delyana Lazarova
cello: Morten Zeuthen
klaver: Naomi Kudo

--- Pause ---

Morup Mølle Kro

Ernst von Dohnányi var ungarsk komponist, dirigent og en af sin tids bedste pianister. Dohnányi var desuden en efterspurgt lærer; blandt hans elever var de ungarskfødte, dirigenten Sir Georg Solti og pianisterne Géza Anda og Annie Fischer. Som dirigent uropførte han mange værker af samtidens komponister, bl.a. af hans skolekammerat Béla Bartók.

I mellemkrigstiden beklædte Dohnányi en række topposter i ungarsk musikliv, bl.a. som rektor for konservatoriet i Budapest, professor i klaver og komposition sammesteds, musikdirektør i ungarsk radio og dirigent for Budapesters Philharmonikerne. I 1949 udvandrede han til USA, hvor han indtil 1959 var professor ved Florida State University.

Dohnányi har komponeret tre operaer, to symfonier, to klaverkoncerter, to violinkoncerter foruden klaver- og kammermusik. Hans værker er holdt i senromantisk stil inspireret af Brahms og Liszt. Da han – ligesom sin tyske samtidige kollega Richard Strauss, men i modsætning til landsmanden Béla Bartók – fastholdt et senromantisk tonesprog gennem hele livet, var han i mange år forvist til glemsel. I dag er der en stigende interesse for Dohnányis musik på grund af dens indlysende kvaliteter.

I sin *Serenade* op. 10 knytter Dohnányi an til 1700-tallets tradition, hvor serenade

eller divertimento betegnede et mangesatset instrumentalværk af underholdende karakter (ofte til udendørs brug). Divertimento eller serenade opstod som en af den galante stils mest yndede former og dannede med sine løst sammenkædede satser (hvoraf en eller flere var menuetter) overgangen fra baroktidens suite til den wienerklassiske symfoni i fire satser med menuet som tredje sats.

Haydn og Beethoven skrev flere serenader, ligesom serenaden findes i 1800-tallet som en lettere genre for såvel små besætninger som for orkester, bl.a. hos Mendelssohn og Brahms. Op i 1900-tallet anvendtes betegnelsen af flere komponister, bl.a. Schönberg og Stravinsky.

I Dohnányis femsatsede *Serenade* er den centrale tredje sats en *Scherzo* komponeret som en forrygende kromatisk fuga med to temaer. Denne omrammes på den ene side af en marchagtig førstesats og en langsom andensats (*Romanza*); på den anden side af en variationsrække som fjerde sats og en livlig *Rondo*-finale som femte sats, der genoptager førstesatsens marchtema. I lighed med Beethovens *Serenade* i D-dur op. 8 for samme besætning har marchkarakteren i første- og sidstesatsen formentlig skullet vække associationer til musikernes entré og exit.

Med betegnelsen *Serenade* og med sin frie sammenstilling af forskellige sats-

typer er værket tilbageskuende; med sin avancerede harmonik, melodiske intensivering gennem kromatiske ledetoner og sine bratte stemningsskift er udtrykket samtidens senromantik. Den melankolske vekslen mellem dur og mol og de hyppige synkoper (betoningsforskydninger) viser inspirationen fra ungarsk folkemusik.

Komponisten, pianisten og dirigenten Ernst von Dohnányi er far til Hans von Dohnányi, der i 1945 blev henrettet for sin andel i det mislykkede attentat mod Hitler. Børnebørnene Klaus og Christoph Dohnányi er i dag henholdsvis SPD-politiker (1981-88 overborgmester i Hamburg) og dirigent.

Olivier Messiaen

Den franske komponist og organist **Olivier Messiaen** blev uddannet ved konservatoriet i Paris. Sideløbende studerede han indisk og græsk musik, hvis rytmiske særpræg fik stor betydning for hans egen. Fra 1931 var Messiaen organist ved Trinitékirken i Paris og fra 1941 professor ved konservatoriet i Paris, hvor hans analyseseminarer i årene efter 1947 tiltrak komponister fra ind- og udland, foruden tyskeren Karlheinz Stockhausen, grækeren Iannis Xenakis, franskmanden Pierre Boulez og så

danskerne Gunnar Berg og Poul Rovsing Olsen. Med klaverværket *Modes de valeurs et d'intensités* (*Modus af varigheder og styrkegrader*) fra 1949 fik han afgørende indflydelse på den unge generation af avantgardekomponister, der i årene efter 2. Verdenskrig udgjorde den såkaldte Darmstadt-skole.

Selv om Messiaen er én af de betydeligste moderne komponister i 1900-tallet i generationen efter Schönberg, Bartók og Stravinsky, vil det være forkert at betegne ham som avantgardist. I højere grad videreførte han i et personligt tonesprog Debussys og Ravels impressionisme og Wagners senromantik kombineret med impulser fra den virtuose franske orgeltradition. Naturen, specielt fuglesang, den katolske tro og mystik havde afgørende betydning for Messiaens musik, og mange af hans værker er meditationer over troens mysterium.

Messiaen er især kendt for sine værker for orgel (f.eks. *La Nativité du Seigneur* 1935, der skildrer Jesu fødsel i ni billeder), klaver (f.eks. *Vingt regards sur l'enfant Jésus* 1944) og orkester (bl.a. *Turangalila-symfonien* 1948 og *Réveil des oiseaux* 1953).

Messiaen skrev *Kvartet til tidens ende* (*Quatuor pour la fin du temps*) under 2. Verdenskrig, mens han fra marts 1940 til juni 1941 var krigsfange i Tyskland (Stalag

VIII A, Schlesien). Værkets udgangspunkt er følgende tekst fra Johannes' Åbenbaring kapitel 10, vers 1-7:

Jeg så en engel fuld af styrke stige ned fra himlen iklædt en sky og med en regnbue på hovedet. Hans ansigt var som solen, hans fødder som søjler af ild. Han satte sin højre fod på havet og sin venstre fod på jorden, og idet han holdt sig oprejst over havet og over jorden, løftede han hånden mod himlen og svor ved Ham, der lever i århundreders århundreder, idet han sagde: Der skal ikke være tid mere; men den dag, hvor den syvende engels trompet lyder, skal Guds mysterium fuldbyrdes.

I værket udtrykker Messiaen sin vision om apokalypsen (verdens undergang) i otte satser, hvor det rytmiske element – inspireret af Stravinsky og af indisk og klassisk græsk musik – kombineres med harmoniske eksperimenter baseret på kirketonearter og indiske skalaer og med melodiske fuglesangsmotiver.

Kvartet til tidens ende udfolder et rigt klangligt univers, der spænder fra det indadvendte og fredfyldte (f.eks. 5. *Lovprisning af Jesu evighed*) til det jublende og ekstatiske (f.eks. 6. *Raseriets dans for de syv trompeter*).

Messiaen fortæller, at sulten og kulden medførte hallucinationer i form af stærke farvesyner (*Jeg så englens regnbue og underligt hvirvlende farver*), men at

kompositionsprocessen gav ham sjælelig styrke til at bære sin skæbne. I en desperat situation formidlede værket en musikalsk og religiøs vision.

Kvartettens besætning var bestemt af, at der blandt hans medfanger var tre musikere, nemlig klarinettisten Henri Akoka, violinisten Jean Le Boulaire, og cellisten Etienne Pasquier. Boulaire og Akoka havde begge fået lov til at medbringe deres instrumenter. Messiaen skrev klaverstemmen til sig selv på trods af, at han ikke havde adgang til noget instrument. Da værket blev opført den 15. januar 1941 i fangelejren, spillede Etienne Pasquier på en cello, der manglede en streng, og Messiaen på et gammelt ustemt klaver, hvor flere tangenter sad fast. Publikum var 5000 krigsfanger, der lyttede til opførelsen i den isnende kulde.

Aldrig, sagde Messiaen senere, har nogen lyttet til min musik med større opmærksomhed og forståelse.

Morgenappel i den tyske krigsfangelejr Stalag VIII A, hvor Messiaen i 1940-41 komponerede *Kvartet til tidens ende* inspireret af *Apokalypsen* fra Johannes' Åbenbaring. Stalag er en forkortelse af Mannschafts-stamm und -strafflager. Billedet er taget med skjult kamera af en new zealandsk krigsfange i 1943. Krigsfangelejren Stalag VIII A lå øst for Görlitz i det daværende Tyskland, i dag Zgorzelec, Polen. Før 1939 blev lejren anvendt af Hitlerjugend. I oktober 1939 blev lejren indrettet til 15.000 polske krigsfanger fra den tyske septemberoffensiv. I 1940 blev de polske fanger transporteret til andre lejre og erstattet af belgiske og franske soldater, der blev taget til fange under kampene om Frankrig. På et tidspunkt boede 30.000 fanger i lejren, der var indrettet til 15.000. I 1943 ankom 2.500 australske og new zealandske soldater fra kampene i Italien og i december 1944 1.800 amerikanske fra kampene i Ardennerne.

Michael Maschka, *Johannes' Apokalypse* 2006

MUSIKVÆRKET, GASVÆRKSVEJ 10, NYKØBING MORS

FREDAG DEN 22. AUGUST KL. 19.30

Antonín Dvořák (1841-1904)

Kvintet i A-dur op. 81 (1887)
for to violiner, bratsch, cello og klaver

Allegro, ma non tanto
Dumka: Andante con moto
Furiant: Scherzo. Molto vivace
Finale: Allegro

violin 1: Bence Abraham
violin 2: Pala Garcia
bratsch: Török Mátyás
cello: Morten Zeuthen
klaver: Naomi Kudo

Programnote, se side 27

Musikværket, Nykøbing

Anton Webern (1883-1945)

Seks bagateller for strygekvartet op. 9
(1913)

Mässig (0:41)
Leicht bewegt (0:27)
Ziemlich fließend (0:23)
Sehr langsam (0:49)
Äusserst langsam (1:15)
Fließend (0:35)

violin 1: Pala Garcia
violin 2: Bence Abraham
bratsch: Török Mátyás
cello: Morten Zeuthen

Programnote, se side 28

Johannes Brahms (1833-97)

Kvartet i g-mol op. 25 (1861)
for violin, bratsch, cello og klaver

Allegro
Intermezzo: Allegro ma non troppo.
Trio: Animato
Andante con moto
Rondo alla Zingarese

violin: Ko Sugiyama
bratsch: Irena Bilotaite
cello: Adiel Shmit
klaver: Daniel Blumenthal

Om Johannes Brahms' biografi og vigtigste værker, se side 24

Programnote, se side 29

--- Pause ---

VESTERVIG KIRKE

FREDAG DEN 22. AUGUST KL. 19.30

Alexandre Tansman (1897-1986)

Musik for klarinet og strygekvartet (1982)

Canzona

Scherzo

Finale: Notturmo

klarinet: Tibi Cziger
 violin 1: Delyana Lazarova
 violin 2: Karoline Hille
 bratsch: Máté Szücs
 cello: Ella Rundle

Programnote, se side 22

Vestervig Kirke

Jean Sibelius (1865-1957)

En saga op. 9 (1892)

symfonisk digt, her i en version for fløjte, klarinet, to violiner, bratsch, cello og kontrabas

fløjte: Craig Goodman
 klarinet: Tibi Cziger
 violin 1: Karoline Hille
 violin 2: Delyana Lazarova
 bratsch: Máté Szücs
 cello: Ella Rundle
 kontrabas: Paul Joseph Cinque

Programnote, se side 22

Anders Nordentoft (f. 1957)

Adskillensens Dans (1998)

for to violiner, to bratscher og to celli

violin 1: Jenny Sjöström
 violin 2: Elisabeth Z. Schneider
 bratsch 1: Gillian Gallagher
 bratsch 2: Luke Fleming
 cello 1: Jacob Shaw
 cello 2: Jacob Fowler

Om Anders Nordentofts biografi og vigtigste værker, se side 17

Programnote, se side 24

--- Pause ---

Johannes Brahms (1833-97)

Sekstet i G-dur op. 36 (1864)

for to violiner, to bratscher og to celli

Allegro non troppo

Scherzo: Allegro non troppo

Poco adagio

Poco allegro

violin 1: Elisabeth Z. Schneider
 violin 2: Jenny Sjöström
 bratsch 1: Luke Fleming
 bratsch 2: Gillian Gallagher
 cello 1: Jacob Fowler
 cello 2: Jacob Shaw

Programnote, se side 24

NORDISK FOLKECENTER F. VEDVARENDE ENERGI, YDBY

LØRDAG DEN 23. AUGUST KL. 16.00

Anders Nordentoft (f. 1957)
Spindeldans og Tordedans (1997)
 for soloviolin

Elisabeth Zeuthen Schneider

Programnote, se side 17

Giuseppe Verdi (1813-1901)
 Kvartet i e-mol op. 68 (1873)
 for to violiner, bratsch og cello

Allegro
 Andantino – con eleganza
 Prestissimo
 Scherzo Fuga: Allegro assai mosso

violin 1: Ko Sugiyama
 violin 2: Karoline Hille
 bratsch: Luke Fleming
 cello: Jacob Fowler

Programnote, se side 17

--- Pause ---

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-91)
 Kvintet i g-mol K 516 (1787)
 for to violiner, to bratscher og cello

Allegro
 Menuetto: Allegretto
 Adagio ma non troppo
 Adagio – Allegro

violin 1: Pala Garcia
 violin 2: Jenny Sjöström
 bratsch 1: Máté Szücs
 bratsch 2: Irena Bilotaite
 cello: Jacob Shaw

Programnote, se side 18

Nordisk Folkecenter for Vedvarende Energi

KNUDSENS, NØRREGADE 40, HOLSTEBRO

LØRDAG DEN 23. AUGUST KL. 19.30

Dominique Lemaître (f. 1953)

Nadîr (1996)

for fløjte og kontrabas

fløjte: Craig Goodman
kontrabas: Paul Joseph Cinque

Programnote, se side 13

Samuel Barber (1910-81)

Sonate i c-mol (1932)

for cello og klaver

Allegro ma non troppo
Adagio – Presto – Adagio
Allegro appassionata

cello: Morten Zeuthen
Klaver: Daniel Blumenthal

Programnote, se side 13

Mogens Christensen (f. 1955)

Orfiske Ildklipper (1988)

for fløjte, violin, cello og klaver

fløjte: Craig Goodman
violin: Bence Abraham
cello: Ella Rundle
klaver: Daniel Blumenthal

Programnote, se side 13

--- Pause ---

Johann Nepomuk Hummel (1778-1837)

Kvintet i es-mol op. 87 (1802)

for violin, bratsch, cello, kontrabas og klaver

Allegro e risoluto assai
Menuetto. Allegro con fuoco
Largo
Finale. Allegro agitato

violin: Bence Abraham
bratsch: Gillian Gallagher
cello: Ella Rundle
kontrabas: Paul Joseph Cinque
klaver: Daniel Blumenthal

Programnote, se side 15

Knudsens, Holstebro

THISTED MUSIKTEATER

SØNDAG DEN 24. AUGUST KL. 16.00

Ernst von Dohnányi (1877-1960)

Serenade i C-dur op. 10 (1902)

for violin, bratsch og cello

violin: Elisabeth Z. Schneider
bratsch: Török Mátyás
cello: Adiel Shmit

Marcia. Allegro

Romanza. Adagio non troppo quasi Andante

Scherzo. Vivace

Tema con variazioni. Andante con moto

Rondo. Allegro Vivace

Programnote, se side 31

--- Pause ---

Olivier Messiaen (1908-92)

Kvartet til tidens ende (1941)

for klarinet, violin, cello og klaver

1. *Krystal-liturgi*
2. *Vokalise til englen, der bebuder tidens ende*
3. *Fuglenes afgrund*
4. *Intermezzo*
5. *Lovprisning af Jesu evighed*
6. *Raseriets dans for de syv trompeter*
7. *Virvar af regnbuer; til englen, der bebuder tidens ende*
8. *Lovprisning af Jesu uendelighed*

klarinet: Tibi Cziger
violin: Delyana Lazarova
cello: Morten Zeuthen
klaver: Naomi Kudo

Programnote, se side 32

George Botsford (1874-1949)

Grizzly Bear Rag (1910)

arrangeret af Francis Salabert for fløjte, klarinet, to violiner, bratsch, cello, kontrabas, slagtøj og klaver

Musikerne udvælges under festivalen

Thisted Musikteater

SKOLEKONCERTER

Den amerikanske ragtimekomponist **George Botsford** blev født i Sioux Falls, South Dakota, og voksede op i Iowa. Hans første nummer, *The Katy Flyer – Cake Walk*, blev udgivet i 1899. Hans vigtigste rag er *Black and White Rag* fra 1908, som pianisten Winifred Attwell sikrede verdensberømmelse gennem sin indspilning fra 1951. Andre kompositioner er *Grizzly Bear Rag*, *Chatterbox Rag*, *Piano-phiends Rag*, *Texas Steer*, *Boomerang Rag* og *Sailing Down the Chesapeake Bay*.

Francis Salaberts arrangement af *Grizzly Bear Rag* blev spillet som underlægningsmusik til stumfilm.

Thy Kammermusikfestival har gennem årene lagt vægt på at give skolekoncerter, hvor eleverne på hjemmebane møder klassisk kammermusik.

I år arrangeres følgende koncerter:

Mandag den 18. august

Boddum-Ydby Friskole
 Rolighedsskolen, Thisted
 Sundby Friskole
 Thorsted Friskole

Torsdag den 21. august

Hurup Skole
 Klitmøller Skole
 Thisted Gymnasium
 VUC Thisted

For støtte til gennemførelse af Thy Masterclass Kammermusikfestival 2008 takkes

Stat, Kommune, Fonde og andre sponsorer:

Statsligt kommunalfuldmagtstilskud
Thisted Kommune

Augustinus Fonden
Birgit og Jørgen Warmings Fond
Danmarks Nationalbanks Jubilæumsfond
af 1968
Det Obelske Familiefond
Grethe og Jørgen P. Bornerups Fond
Hvidbjerg-Ørum Sparekasses Velgørende Fond
Jyllands-Postens Fond
Nordea Danmark Fonden
Oticon Fonden
Overretssagfører L. Zeuthens Mindelegat
Sonning-Fonden
Wilhelm Hansen Fonden

Kunststof-Kemi Skandinavia A/S

Thy Masterclass Erhverv:

Arkitektfirmaet Poulsen og Partnere
Cimbria
Danske Bank
Grafisk Hus
Haaning Automobiles I/S
Landinspektør Jørgen Knudsen
Morsø Jernstøberi A/S
Nordea
Nordjysk Tryk ApS
Nordthy Klinik for Fysioterapi
Nordvestjysk Handelsgymnasium
Pædagogisk Uddannelsescenter
Sparekassen Thy
Sygeplejeskolen i Thisted
Thisted Dagblad, Nordjyske Medier
Thisted-Fjerritslev Cementvarefabrik A/S
Thisted Forsikring
Thisted Gymnasium og HF
Thisted Handels- og Industriforening
thy:data
Tican a.m.b.a.
Trykkeriet Friheden ApS
Tømmergården A/S
Vildsund Strand
VUC Thy-Mors
Westag ApS
Ydes Boligmontering
Øjenklinikken Frost

Øvrige bidragydere:

Brandt og Sigsten Pedersen
Fast Plast A/S
Flensted A/S
Fotograf Knud Erik Jensen
Hotel Thinggaard, Hurup
Højland Biler
Kbm. Hillgaards Feriehusudlejning
Keramiker Torsten Mosumgaard
Kiropraktisk Klinik, Nykøbing
Klaverstemmeren, Aalborg
Klitmøller Sommerhusudlejning
Mejerigården A/S
Merko Vorupør
Morup Mølle Kro
Plantagehuset
Revision Limfjorden
Royal Danish Seafood A/S
Sjørring Maskinfabrik A/S
Skrannie's Skilte
Thisted Bryghus A/S
Thyholm Murer A/S
Thylands Trælasthandel, XL byg
Thy Turistbureau
Taabel P. og Co. A/S
Vorupør Feriehusudlejning
Østerskov og Foldager I/S